

ГУМАНІТАРНИЙ ВИМІР РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

HUMANITARIAN DIMENSION OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Наукові статті та тези за матеріалами
міжнародної науково-практичної конференції

14-15 травня 2024 року

Переяслав

УДК 355.48(470+571):477)«2014/...»(082)

Гуманітарний вимір російсько-української війни: наук. праці та тези за матеріалами Міжнарод. наук.-практ. конф., 14-15 трав. 2024 р., Переяслав (Київ. обл.): Університет Григорія Сковороди в Переяславі, 2024. 125 с.

Затверджено рішенням Вченої ради Університету Григорія Сковороди в Переяславі. Протокол №12 від 22.05.2024 р.

У збірнику вміщено статті та тези доповідей, подані учасниками міжнародної науково-практичної конференції «Гуманітарний вимір російсько-української війни», що відбулася 14-15 травня 2024 року, на базі Університету Григорія Сковороди в Переяславі за підтримки Інституту історії України НАН України, Ізмаїльського державного гуманітарного університету та міжнародних партнерів з Молдови та Румунії.

Тексти публікуються в авторській редакції. За зміст і якість поданих текстів відповідальність несуть автори. Використання текстів або частини тексту даного збірника можливе тільки за умови посилання на даний збірник та автора тексту.

© Університет Григорія Сковороди в Переяславі, 2024

© Автори статей, 2024

СТИЛЬ ІСТОРИЧНОГО МИСЛЕННЯ О.П. РЕЄНТА ЯК ДОМІНАНТА ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ НАУКОВЦЯ Коцур В. П.	6
ВІД РОМАНОВИХ ДО ПУТІНА: КРИВАВЕ РОЗЛУЧЕННЯ УКРАЇНИ ЗРОСІЙСЬКОЮ ІМПЕРІЄЮ Реєнт О. П.	8
ЖОДНИХ ВІДТІНКІВ СІРОГО...: СТАН СУЧАСНОГО ПОЛІТИКУМУ І СУСПІЛЬСТВА В РОСІЇ Лисенко О. Є.	16
НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ПАМ'ЯТЬ НА ЕТАПІ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СОЦІУМУ В УМОВАХ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ РФ Циганенко Л. Ф.	22
РОСІЙСЬКА ОКУПАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ: КУЛЬТУРНО-ЦИВІЛІЗАЦІЙНІ ВИКЛИКИ Любовець О.М.	27
СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВІДБУДОВНИХ РОБІТ У ПОВОЄННІЙ УКРАЇНІ (1943 - 1950) Ветров І. Г.	30
ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ НАСЛІДКИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА Терехов І. М.	37
ХРОНОЛОГІЯ РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ Соловйова Т. М., Ткаченко О. В.	40
НОВІТНІ ЗАСОБИ У ПРОТИДІЇ ЗАГРОЗАМ ДЕРЖАВНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ПОЗИТИВНА МОДЕРНІЗАЦІЯ Морей Т.В.	47

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ОСВІТИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ Бескорса В. М., Журавльова І. М.	53
СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ Горденко С. І.	56
ЕКОНОМІЧНЕ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІСТОРИЧНОГО ДОСВІДУ Ващенко С.В.	60
ДИТЯЧИЙ ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ ПЕРЕЯСЛАВЩИНИ У ПЕРІОД ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ НА ТЕРИТОРІЮ УКРАЇНИ Лук'яненко В. В.	64
ВПЛИВ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА Коцур В. П., Таран М. В.	66
СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ В РЕАЛІЗАЦІЇ НАДАННЯ ПЕРВИННОЇ МЕДИКО-САНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ ШИРОКОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ Коцур Н. І., Кошлаков С. А.	72
ВІЙСЬКОВО-ПОЛЬОВА МЕДИЦИНА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ НА СТАНДАРТИ НАТО (2018 - 2024 рр.) Коцур Н. І., Чурій Д.О.	81
НАРАТИВИ РОСПРОПАГАНДИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ В УКРАЇНУ Коцур Л. М., Приходько П. О.	90
ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО КОЛАБОРАЦІОНІЗМУ ПІД ЧАС ГІБРИДНОГО ЕТАПУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: 2014 - 2021 Коцур Л. М., Палош О. В.	90

СОЦІАЛЬНІ РОЗБІЖНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ:
ПЕРЕДУМОВИ, ВИКЛИКИ, НАСЛІДКИ

Костенко О.О., Юрчук Б. Ю. 96

ЕКОНОМІЧНА ЕКСПАНСІЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ:
УКРАЇНСЬКИЙ ВЕКТОР

Лисенко В. О. 102

УКРАЇНО-ЛАТИСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В
ГУМАНІТАРНІЙ СФЕРІ В УМОВАХ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ
РОСІЇ У 2014-2024 рр.

Красножон Н.Г., Чичиркін А.О. 110

ДЕМІЛІТАРИЗАЦІЯ УКРАЇНИ ЯК ОДНА З ПЕРЕДУМОВ
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ (1991 - 2014 РР.)

Потапенко Р. М., Павленко О. М. 118

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРОТИСТОЯННЯ МІЖ РОСІЄЮ ТА
УКРАЇНОЮ В УМОВАХ ВІЙНИ: ЦІЛІ, МЕТОДИ ТА
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ

Соловйова Т. М., Монастирецький Д. В. 121

hotuie-novi-siurpryzy-vorohu-vasyl-maliuk (дата звернення: 26. 02. 2024)

5. Офіційний сайт Служби безпеки України. «Морські дрони – унікальна розробка СБУ», – Василь Малюк розкрив деталі резонансних спецоперацій Служби безпеки України (відео) Електронний ресурс. URL:<https://ssu.gov.ua/novyny/morski-drony-unikalna-rozrobka-sbu-vasyl-maliuk-rozkryv-detali-rezonansnykh-spetsoperatsii-sluzhby-bezpeky-ukrain> (дата звернення: 26. 02. 2024)

6. Служба безпеки України для проведення операцій у Чорному морі використовує два надводні дрони – SeaBaby та «Мамай». Електронний ресурс. URL:<https://suspilne.media/646752-najsvidsij-u-cornomu-mori-v-sbu-rozpovili-pro-nadvodnij-dron-mamaj-akij-moze-rozganatisa-do-110-kmgod/> (дата звернення: 10. 05. 2024)

7. У СБУ розповіли про оновлені морські дрони Sea Baby: в майбутньому зможуть протистояти цілим ворожим флотам. Електронний ресурс. URL:https://lb.ua/society/2024/04/15/608542_sbu_rozpovili_pro_onovleni_morski.html (дата звернення: 10. 05. 2024)

8. СБУ розкрила особливості роботи морських дронів. Електронний ресурс. URL:<https://www.unian.ua/weapons/morski-droni-yak-pracyuye-mamaj-ta-malyuk-12605277.html> (дата звернення: 26. 04. 2024)

9. У ВМС України створили бригаду морських дронів. Електронний ресурс. URL:<https://web.archive.org/web/20230828125452/https://mil.in.ua/uk/news/u-vms-ukrayiny-stvoryly-brygadu-morskyh-droniv/> (дата звернення: 10. 05. 2024)

Бескорса В.М.

*Канд. мистецтвознавства,
професор кафедри
культурологічних дисциплін та
образотворчого мистецтва
Комунального закладу «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Журавльова І.М.*

СТАЛІЙ РОЗВИТОК ОСВІТИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Інформаційно-технологічні зміни відповідно до цивілізаційних потреб і національних викликів ХХІ ст. вимагають адаптувати освітню систему до потреб здобувачів освіти вже сьогодні. Освітній процес тільки тоді можна вважати досконалим, коли він забезпечує як задоволення суспільно-економічних і культурно-естетичних запитів сучасності, так й визначає певні підходи, програмує рішення для розв'язання проблем на перспективу.

Зклади освіти, які впроваджують у свою діяльність інноваційні розробки, активно використовують досягнення науки є рушійною силою для просування інноваційного розвитку та необхідних сутнісних перетворень у системі освіти. Розвиток інноваційних технологій стає основою масштабних освітніх реформ, що перетворюють освіту на продуктивний сектор економіки. Ефективна організація нововведень у закладах освіти залежить від інтелектуального потенціалу та професійної компетентності колективу, від створення науково-методичної та матеріально-технічної підтримки інноваційних змін [1, с.5-6].

Функціонування системи освіти в умовах воєнного стану призводить до гнучкості й модернізації, пошуку нестандартних, по суті інноваційних рішень, зокрема характеризується інтенсивним пошуком нових підходів та форм організації освітнього процесу, пошуком ефективних технологій та практик (здоров'язберезувальних, психолого-педагогічних або інформаційних): інтернет-платформи з навчальними матеріалами, онлайн-школи, національні освітні технопарки з хабами та intelligent platforms, навчальні (модельні) програми, практично орієнтовані навчальні кейси, інноваційні науково-педагогічні та освітні авторські проекти тощо [2, с.7-12, 24-26; 2].

Нагальною проблемою сьогодення в системі освіти залишаються ускладнені умови реалізації цілей та завдань сталого розвитку, не оминаючи того факту, що основою сталого розвитку є соціальні, економічні та екологічні інтереси суспільства. Порушення рівноваги впливає на погіршення якості життя. Сталий розвиток передбачає вирівнювання рівня якості життя населення та його подальше зростання. Воєнний стан в державі не сприяє покращенню ситуації щодо реалізації цілей сталого розвитку в Україні. Хоча сьогодення перенесло вектор активної реалізації сталого розвитку в економічний, зокрема аграрний сектор, тим не менш «дотримання принципів сталого розвитку під час війни – це взагалі єдиний спосіб зберегти найцінніші активи – людей» [3].

Непорушним залишається той факт, що однією з передумов досягнення сталого розвитку суспільства виступають наука та освіта, які водночас виступають найважливішими інструментами ефективного управління, обґрунтованого прийняття рішень, розвитку гуманістично-демократичного суспільства.

Враховуючи визначені стадії втілення концепції сталого розвитку (з'ясування потреби + формування ідеї + практична реалізація) [4, с.1-8], можна зазначити, що поштовхом для формування засад якісно нової системи освіти на засадах сталого розвитку є переорієнтація існуючих програм освіти на комплексне вивчення соціальних, екологічних, економічних питань із врахуванням місцевих, національних й регіональних умов, а також глобального контексту. Зокрема, слід зазначити, що воєнний стан в Україні призвів до прискорення пошуків нових нестандартних форм реалізації ідей та цілей сталого розвитку через впровадження інноваційних розробок, ефективних технологій та практик.

Список використаних джерел

1. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність: Науково-методичний збірник / за загал. ред. С.М. Шкарлета. Київ-Чернівці, 2022. 140 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/Mizhn.serpn.ped.nauk-prakt.konferentsiya/Nauk-metod.zbirnyk-Osv.Ukrayiny.v.umovakh.voyennoho.stanu->

%20Innovatsiyana.ta.proyektna.diyalnist.pdf (дата звернення 22.04.2024).

2. Презентація національного технопарку з підвищення якості освіти. *Національний репозиторій академічних текстів*. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/prezentacziya-nacziionalnogo-tehnoparku-z-pidvyshhennya-yakosti-osvity/> (дата звернення 22.04.2024).

3. Спецпроект «Майбутнє AGRO». *Економічна правда*, 05. 05. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/projects/future-agro/2023/05/5/699572/> (дата звернення 01. 05. 2024).

4. Шаховська А. Освітні аспекти сталого розвитку України. URL: https://cusu.edu.ua/images/conf-2016-10/s5/%D0%A8%D0%B0%D1%85%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F_%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F.pdf

Горденко С.І.

К. і. н., доцент

кафедри здоров'я і безпеки

життєдіяльності

Університет Григорія

Сковороди в Переяславі

СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Україна в XXI столітті стикнулася з глобальними загрозами – воєнною небезпекою, небувалим порушенням російською федерацією міжнародного права, посяганням на територіальну цілісність та суверенітет незалежної країни, руйнуванням системи збалансованих відносин між людьми, народами стосовно їх життєзабезпечення та життєдіяльності, руйнуванням принципів безпеки, свободи та демократії. Масштаби та вплив найбільшої за декілька десятиліть конвенційної війни на європейському континенті, розв'язаної росією, кардинально змінили парадигму соціального розвитку України.

Соціальна безпека людини є важливою проблемою, актуальність якої не зменшується, а, навпаки, набуває нових ознак і характеристик в сучасному світі. Сьогодні, в час інновацій